

## MISJA BUŁGARSKA ZMARTWYCHWSTAŃCÓW (1863–2013)

„W połowie XIX w. wśród Bułgarów rozpoczął się ruch dążący do zjednoczenia z Kościołem katolickim. By ten ruch podtrzymać i rozwinąć, papież Pius IX zwrócił się do niedawno powstałego i jeszcze nielicznego Zgromadzenia Ojców Zmartwychwstańców, by dostarczyli misjonarzy dla tego narodu. Po zbadaniu terenu przez ks. H. Kajsiewicza, już w 1863 r. wybrał się na tę misję ks. Karol Kaczanowski, a wnet za nim podążyli księża: Tomasz Brzeska, Szymon Kobrzyński, Walerian Przewłocki, Łukasz Wronowski i inni. Wszyscy oni przyjęli obrządek wschodni. Działalność rozpoczęli w Tracji tureckiej, zakładając pierwsze placówki misyjne ze szkołami i internatami. Za ośrodek pracy zmartwychwstańcy obrali Adrianopol, gdzie założyli drukarnię i seminarium duchowne dla kształcenia kleru unickiego. Misja zmartwychwstańców wśród Bułgarów znalazła duże poparcie wśród Polaków w zaborze pruskim, a w Poznańskim powstało nawet specjalne Bractwo Św. Jozafata dla zbierania funduszy na jej cele”<sup>1</sup>.

Pierwsze usiłowania misjonarzy miały na celu zajęcie się wychowaniem młodzieży bułgarskiej (praca z unitami, w obrządku wschodnim). W zakładach wychowawczych, które mieściły pełną gamę szczebli edukacyjnych (szkoła elementarna, gimnazjum, szkoła zawodowa, internat i wyższe seminarium w Adrianopolu; szkoła elementarna i gimnazjum w Małko Tyrnowie; szkoły elementarne w Akbunar i Kaik; niższe seminarium w Starej Zagorze) uczyli szacunku do historii, kultury, obyczajów narodu i języka, eliminowali wśród uczniów nacjonalistyczne skojarzenia, kształtowali postawę wewnętrznej więzi między wszystkimi Słowianami i otwierali umysły młodzieży na bogactwo kultury europejskiej. W tych placówkach wykształcenie zdobywali Bułgarzy niezależnie od wyznania, nawet dzieci tureckie, oraz mużułmańskie bułgarskiego pochodzenia. Często przyjmowano do tych szkół bezpłatnie, a pieniądze pozyskiwano z różnych źródeł. W swoich ośrodkach edukacyjnym zmartwychwstańcy wprowadzili język bułgarski jako język wykładowy, język modlitwy i język życia codziennego, przez co podkreślali w oczach Bułgarów ich godność i znaczenie. Prawie wszystkie podręczniki szkolne, układane w języku bułgarskim, były dziełem zmartwychwstańców i współpracujących z nimi nauczycieli świeckich. Niestety, wyżej wymienione placówki wychowawcze zostały zamknięte na skutek działań wojennych i przemian politycznych (wojny bałkańskie, I i II wojna światowa, komunizm).

Rządy komunistyczne były dla misji bułgarskiej, jak i dla całego Kościoła, czasem ciężkiej próby. Państwo zamknęło niektóre placówki, a prawie wszystkich księży skazano na kary ciężkich robót i więzienia. Większość świątyń zamknięto. Dopiero przemiany ustrojowe z początkiem lat 90. XX wieku umożliwiły zmartwychwstańcom powrót na niektóre stare placówki misyjne albo objęcie nowych. Obecnie w Bułgarii pracuje trzech członków tego zgromadzenia, w obrządku wschodnim i zachodnim. Posługują oni w Szumen, Warnie, Burgas i w Małko Tyrnowo.

**Bułgarsko-Katolickie Gimnazjum w Adrianopolu** (dziś tureckie Edirne) funkcjonowało w latach 1864-1914. Była to największa i najbardziej rozwinięta szkoła zmartwychwstańców w Bułgarii. W pierwszych latach działalności kształciło około stu uczniów, a w szczytowym okresie liczba sięgała stu pięćdziesięciu. Absolwenci, których było w sumie 3096, odznaczyli się dobrym wykształceniem naukowym i postępowaniem moralnym. Dyplomy gimnazjum uznawane były przez uniwersytety zagraniczne jako dyplomy gimnazjów własnych. Uczniowie, którzy ukończyli naukę z wyróżnieniem, byli przyjmowani bez egzaminów wstępnych na uniwersytety we Francji, Szwajcarii i Austrii. Szkoła w Adrianopolu pomyślnie rozwijała się pod kierunkiem o. P. Smolikowskiego CR. Stała się jedną z najbardziej postępowych i znaczących szkół średnich w Bułgarii. Wraz ze szkołą w Adrianopolu prowadzony był internat (istniejący od jej założenia) w którym szczególnie dbano o zaszczepienie gruntownych uczuć religijnych i patriotycznych.

*opr. W. Mleczko CR*

---

<sup>1</sup> B. Kumor, *Rola Kościoła w utrzymaniu jedności narodu polskiego i idei niepodległości*, [w:] *Historia Kościoła w Polsce*, t. II, cz. 1, red. B. Kumor, Z. Obertyński, Poznań – Warszawa 1979, s. 731.

## Logo jubileuszu 150-lecia Misji Bułgarskiej Zmartwychwstańców

*Autor: Lucjan Bartkowiak CR*

Motyw wykorzystany w logo to najważniejszy fragment z ikony Zejścia do otchłani (Zmartwychwstania). Słowo, które stało się ciałem i ciało, które stało się „wystawione”, czyli Chrystus paschalny zstępuje (podczas gdy to, co w Nim widzialne śpi w grobie), do otchłani piekła by wydobyć ludzkość tam na Niego oczekującą. Jako pierwszego ożywia Adama (według starych nabożnych tradycji, Adam wraz z Ewą, to jedyni, których Jezus wydobywa osobiście. Teksty apokryficzne wspominają niezliczone zastępy aniołów, które na słowo Chrystusa otwierają groby i wyprowadzają ku życiu rzesze ludzkie. Kto wie, być może są to aniołowie stróżowie tych ludzi?

Zmartwychwstały chwyta Adama za rękę i rzuca go sobie na ramiona, unosząc ku otwartym na nowo bramom raju. Według tradycji apokryficznej, w momencie zwiastowania anioł odstąpił od rajskich wrót, zamkniętych po grzechu pierwszych rodziców. Owa rajska brama otwarła się szeroko na nowo w momencie przebicia serca Pana. W liturgii wschodniej, w imię tej tradycji, od Paschy do Niedzieli Białej (niedzieli św. Tomasza) carskie wrota pozostają szeroko otwarte.

Nie jest przypadkowym miejsce, w którym Zmartwychwstały chwyta Adama za rękę: miejsce pulsu, miejsce „wyczuwalnego” życia. Zmartwychwstały Pan ciągle, nieustannie przywraca życie człowiekowi, chwyta go za rękę i w ostygly od grzechu krwioobieg istnienia wtłacza swoją ożywczą łaskę.

Ten motyw w Kościołach Wschodu jest bardzo ważny, stanowi esencję patrystycznej wiary, wyrażonej w prawosławnej teologii pojęciem przebóstwienia, według której Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek stał się Bogiem. Jednocześnie motyw ten trafnie koresponduje nie tylko z charyzmatem Zmartwychwstańców, ale także przepięknie spleta się z jubileuszem 150-lecia misji, jakiej zgromadzenie to podjęło się latem 1863 r. w Adrianopolu i nieprzerwanie pracuje dla Kościoła i społeczeństwa w Bułgarii po dzień dzisiejszy.

